

IZVEŠTAVANJE O ODRŽIVOSTI U KONTEKSTU EVROPSKE UNIJE: PERSPEKTIVA DRŽAVE ČLANICE I DRŽAVE KANDIDATA ZA ČLANSTVO¹

Katarina Poldrugovac

Univerzitet u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu,
katarina.poldrugovac@fthm.hr, ORCID: 0000-0002-4720-7610

Ivana Vuković

Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet, ivana.vukovic@ef.kg.ac.rs,
ORCID: 0009-0007-7595-0624

Apstrakt: Rastući zahtevi zainteresovanih strana za većom transparentnošću poslovanja, uz sve izraženiju svest da same finansijske informacije nisu dovoljne za sveobuhvatan pregled učinka kompanija, doveli su do intenzivnog razvoja izveštavanja o održivosti kao ključnog segmenta savremenog korporativnog izveštavanja, pri čemu regulatorni okviri, posebno na nivou Evropske unije (EU), igraju ključnu ulogu u standardizaciji i poboljšanju kvaliteta objavljenih informacija. Predmet ovog rada je izveštavanje o održivosti u kontekstu Evropske unije, posmatrano iz perspektive Republike Hrvatske (država članica) i Republike Srbije (država kandidat za članstvo). Glavni cilj istraživanja je sistematsko poređenje regulatornih okvira, institucionalnih kapaciteta, metodoloških pristupa i praksi izveštavanja o održivosti u posmatrane dve zemlje, sa posebnim akcentom na zahteve Direktive o korporativnom izveštavanju o održivosti (Corporate Sustainability Reporting Directive - CSRD) i ESRS standarda (European Sustainability Reporting Standards - ESRS) kao normativnog referentnog okvira. U radu se koristi uporedna pravno-institucionalna metoda sa analizom sekundarnih izvora. Rezultati istraživanja ukazuju na značajnu asimetriju između obaveznog, standardizovanog i strogo regulisanog sistema u Hrvatskoj zasnovanog na CSRD i ESRS standardima i fleksibilnijeg, manje standardizovanog okvira u Srbiji, što se ogleda u nižem nivou uporedivosti, pouzdanosti i transparentnosti izveštavanja, ali i u potrebi za daljim usklađivanjem sa propisima Evropske unije.

Ključne reči: održivost, NFRD, CSRD, ESRS, Zakon o računovodstvu

Uvod

Globalni kontekst klimatskih promena, zajedno sa rastućom zabrinutošću zbog smanjenja prirodnih resursa i sve većim pritiscima investitora i akcionara za transparentno izveštavanje o uticaju kompanija na životnu sredinu i društvo,

¹ Ovo istraživanje je finansijski podržano od strane Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije (Ugovor br. 451-03-33/2026-03/200099).

podstakao je značajan razvoj regulatornih okvira za izveštavanje o održivosti. Evropska unija, kao lider u ovoj oblasti na svetskom nivou, ima ključnu ulogu u ovom procesu kroz implementaciju Direktive o korporativnom izveštavanju o održivosti (Direktiva 2022/2464/EU). Ova nova direktiva zamenjuje raniju Direktivu o nefinansijskom izveštavanju (*Non-Financial Reporting Directive - NFRD*) i postavlja sveobuhvatniji, znatno detaljniji i rigorozniji okvir za objavljivanje informacija vezanih za ekološke, društvene i upravljačke aspekte poslovanja kompanija.

Uporedna analiza Hrvatske i Srbije pruža izuzetno koristan analitički okvir zbog asimetrije u njihovim regulatornim pozicijama: Hrvatska je postala punopravna članica EU 2013. godine, te je time obavezna da implementira zakonodavstvo Evropske unije, što uključuje i Direktivu CSRD koja je na snazi od 2024. godine. Srbija je, s druge strane, zemlja kandidat koja vodi pregovore o budućem članstvu, ali trenutno koristi sopstveni fleksibilniji okvir za nefinansijsko izveštavanje, koji se oslanja na Zakon o računovodstvu iz 2019. godine. Svrha ovog rada je da sistematski uporedi regulatorne okvire, institucionalne kapacitete, metodološke pristupe i prakse izveštavanja o održivosti u dve zemlje, sa posebnim naglaskom na zahteve Direktive CSRD i ESRS standarda, kao normativnog referentnog okvira.

Struktura rada je koncipirana tako da sistematski obradi evoluciju regulative, od nefinansijskog izveštavanja ka savremenom izveštavanju o održivosti, uz naglasak na specifičnosti procesa usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske unije. Struktura rada se sastoji od pregleda razvoja izveštavanja o održivosti, prikaza trenutnog stanja izveštavanja o održivosti Hrvatske, kao predstavnice članica Evropske unije, i Srbije, kao kandidatkinje za članstvo, poređenja i diskusije, te zaključka u kojem se navode osnovna saznanja, naučne i praktične implikacije, ograničenja rada i predlozi za buduća istraživanja.

Pregled razvoja izveštavanja o održivosti

Izveštavanje o održivosti može se definisati kao rezultat procesa prikupljanja, analize i obrade informacija vezanih za ekonomske, društvene, ekološke i upravljačke aspekte poslovanja kompanija. Počeci takvog izveštavanja javljaju se krajem 1980-ih i početkom 1990-ih godina (Gray et al., 1995; Larrinaga & Bebbington, 2021). Izveštavanje o održivosti nastalo je kao odgovor na spoljne pritiske za legitimnošću, transparentnošću i zadovoljavanje potreba akcionara i različitih stejkholdera, a podstaknuto je nizom ekoloških katastrofa izazvanih od strane različitih kompanija (Gray, 2010).

Jedan od najznačajnijih događaja koji je postavio temelje ove vrste izveštavanja jeste konferencija Ujedinjenih nacija o životnoj sredini i razvoju u Rio de Žaneiru 1992. godine, na kojoj je usvojena Agenda 21 (United Nations, 1992), koja je svojim odrednicama za održivi razvoj dodatno naglasila potrebu za transparentnom komunikacijom kompanija o njihovim uticajima na ključne elemente održivosti. Paralelno s tim, u naučnim krugovima i praksi sve više se

pominju i primenjuju koncepti poput “Triple Bottom Line” (trostruka donja linija/trostruki bilans) i “Corporate Social Responsibility” (društveno odgovorno poslovanje) (Elkington, 1997).

Gore navedeno možemo posmatrati kao prekretnice koje su podstakle razvoj različitih standarda i okvira za izveštavanje o održivosti, sa ciljem ujednačavanja i uporedivosti tih informacija između kompanija. Na globalnom nivou razvijen je veliki broj međunarodnih okvira - od UN Global Compacta (n.d.), koji pomaže kompanijama da se usklade sa ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih nacija, do Okvira integrisanog izveštavanja koji je objavio Međunarodni savet za integrisano izveštavanje (*International Integrated Reporting Council - IIRC*) (IIRC, 2013), sa ciljem povezivanja finansijskih i nefinansijskih informacija i ostvarivanja „integrisanog razmišljanja” o ukupnim uticajima kompanija. Jedan od najznačajnijih, ali i najčešće primenljivanih okvira jeste onaj koji je razvila Globalna inicijativa za izveštavanje (*Global Reporting Initiative - GRI*). Od svojih početaka 1997. godine do danas, kontinuirano se razvijaju standardi izveštavanja (Global Reporting Initiative, n.d.), počevši od prve generacije (G1) pa sve do aktuelnih GRI standarda, koji su modularno koncipirani kako bi se olakšala njihova primena u kompanijama. Institucionalizacija izveštavanja o održivosti vidljiva je i kroz osnivanje Međunarodnog odbora za standarde održivosti (*International Sustainability Standards Board - ISSB*), kao i kroz objavljivanje Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja u oblasti održivog poslovanja IFRS S1 i IFRS S2, koji se odnose na opšte objave i klimatske promene (IFRS Foundation, 2023), sa primarnim ciljem prevazilaženja razlika između različitih okvira za izveštavanje.

Fokusirajući se na Evropsku uniju, paralelno je tekao i razvoj zakonske regulative u ovoj oblasti, pre svega donošenjem Direktive o nefinansijskom izveštavanju (Direktiva 2014/95/EU), kojom su veliki subjekti od javnog interesa bili obavezni da izveštavaju o svojim društvenim, ekološkim i upravljačkim uticajima (European Parliament, Council of the European Union, 2014). Iako se ovo smatralo velikim korakom u korporativnom izveštavanju o održivosti, vremenom su uočeni i različiti nedostaci ove direktive (Hao et al., 2023). Da bi se prevazišli ti nedostaci, pooštrio nivo objavljivanja i poboljšala uporedivost, Evropska komisija je donela novu Direktivu o korporativnom izveštavanju o održivosti (Direktiva 2022/2464/EU), na osnovu koje je proširen obuhvat obveznika, a uvedeni su i Evropski standardi izveštavanja o održivosti (ESRS), koji prate odredbe ove direktive (Evropska komisija, 2022).

Ovo područje se u literaturi proučava kroz različite teorije. Posmatrano iz perspektive teorije legitimnosti (Suchman, 1995; Dowling & Pfeffer, 1975), kompanije uvode izveštavanje o održivosti kako bi uskladile svoje postupke sa društvenim normama i obezbedile društvenu prihvatljivost (Guthrie & Parker, 1989; Akhter et al., 2023). Izveštavanje o održivosti povezano je i sa teorijom stejkholdera (Freeman, 1984), koja naglašava da se informacije o održivosti objavljuju radi zadovoljavanja informacionih potreba različitih stejkholdera (Herremans et al., 2016). Teorija institucionalnog izomorfizma, koju su razvili DiMaggio i Powell (1983), objašnjava sličnost praksi izveštavanja u različitim

sektorima i regionima kao posledicu normativnih, koercitivnih i mimetičkih pritisaka. Iz svega navedenog vidljiva je transformacija izveštavanja o održivosti od dobrovoljne inicijative kompanija do obavezne aktivnosti regulisane zakonskim odredbama. Takođe, ovaj prikaz razvoja služi kao osnova za detaljniju analizu i razumevanje praksi izveštavanja u zemljama članicama i kandidatima za članstvo u Evropskoj uniji.

Metodološki okvir

U ovom radu korišćena je komparativna pravno-institucionalna metoda u kombinaciji sa analizom sekundarnih izvora. Komparativna metoda je odabrana kao najefikasniji pristup za sistematsku analizu regulatornih okvira dve zemlje koje se nalaze u nejednakim institucionalnim pozicijama – jedne članice Evropske unije, integrisane u regulatorno okruženje EU, i druge kandidatkinje za članstvo koja trenutno prolazi kroz proces usklađivanja sa tim okvirom.

Analiza se sastojala od tri faze:

- istraživanje regulatornog okvira za svaku zemlju, uključujući relevantne zakone, direktive i standarde,
- komparativna analiza korišćenjem matrice ključnih odrednica i
- procena posledica za buduće usklađivanje.

Odrednice zakonske regulative u Republici Hrvatskoj kao članici Evropske unije

Republika Hrvatska, koja je od 2013. godine punopravna članica Evropske unije, obavezna je da integriše evropsku regulativu u svoje nacionalno zakonodavstvo. To uključuje i okvir koji reguliše izveštavanje o održivosti. Razvoj ovog okvira u Hrvatskoj može se pratiti kroz dve faze: prvu, koja je određena uvođenjem Direktive o nefinansijskom izveštavanju (NFRD) i drugu, koja je trenutno u toku, a vezana je za usklađivanje sa Direktivom o korporativnom izveštavanju o održivosti (CSRD).

Prva faza započinje usvajanjem Direktive 2014/95/EU (NFRD) na nivou Evropske unije. Ovom direktivom uvedena je obaveza nefinansijskog izveštavanja za veće subjekte od javnog interesa koji imaju više od 500 zaposlenih. Hrvatska je integrisala ovu direktivu u svoje nacionalno zakonodavstvo izmenama Zakona o računovodstvu. Kao rezultat toga, subjekti obveznici bili su dužni da objavljuju nefinansijske izveštaje koji pokrivaju aspekte vezane za životnu sredinu, društvo i upravljanje. Prema procenama, u tom periodu je oko 70 kompanija u Republici Hrvatskoj bilo obavezno da primenjuje ovakav način izveštavanja (Ministarstvo finansija Republike Hrvatske, 2024).

Druga faza, koja je znatno opsežnija, započela je donošenjem Direktive CSRD (Direktiva 2022/2464/EU) na nivou Evropske unije. Ova direktiva stupila je na snagu 5. januara 2023. godine, a države članice imale su rok do jula 2024. za

njeno integrisanje u nacionalno zakonodavstvo. Hrvatska je ispunila svoju obavezu donošenjem novog Zakona o računovodstvu, koji je objavljen u „Narodnim novinama“, broj 85/24. Ovaj zakon stupio je na snagu 27. jula 2024. godine, a prateće izmene uključuju Zakon o reviziji (2024b) i Zakon o tržištu kapitala (2024). Tim zakonima je CSRD u potpunosti integrisana u nacionalni pravni sistem, čime je Hrvatska uskladila svoje propise sa najstrožim EU standardima u ovoj oblasti.

Novi Zakon o računovodstvu (2024) doneo je nekoliko značajnih promena u odnosu na raniji nefinansijski okvir. Prvo i najvažnije, krug obveznika za izveštavanje o održivosti se značajno širi. Pored dosadašnjih subjekata koji su već bili obuhvaćeni NFRD-om, sada su izveštaji obavezni za sve velike kompanije, kao i za mala i srednja preduzeća čije su hartije od vrednosti uvrštene na regulisano tržište EU. Takođe, ova obaveza se odnosi i na kompanije iz zemalja van EU koje imaju neto prihode veće od 150 miliona evra i imaju filijale ili zavisna društva unutar EU prostora. Ovim odredbama broj obveznika u Republici Hrvatskoj raste sa prethodnih približno 70 na oko 500 kompanija (Ministarstvo finansija Republike Hrvatske, 2024).

Takođe, CSRD uvodi obavezu izveštavanja prema Evropskim standardima održivosti (ESRS), koje utvrđuje Evropska komisija uz pomoć tehničkih smernica Evropske savetodavne grupe za finansijsko izveštavanje (*European Financial Reporting Advisory Group - EFRAG*). Evropska komisija je odobrila prvi sveobuhvatan set ESRS standarda putem Delegirane uredbe koja je doneta 31. jula 2023. godine. Ova odluka je objavljena u “Službenom listu EU” 22. decembra 2023. godine, a primenjuje se od poslovne 2024. godine za prve obveznike (European Commission, 2023). Ovi standardi uvode i pojam dvostruke materijalnosti, prema kojem su kompanije obavezne da izveštavaju ne samo o uticaju pitanja održivosti na svoje poslovanje, već i o tome kako njihovo poslovanje utiče na ljude i životnu sredinu (Ministarstvo finansija Republike Hrvatske, 2024). Rok za postepeno uvođenje CSRD u Hrvatskoj usklađen je sa pravilima Evropske unije. Prvi obveznici predaje izveštaja su veliki preduzetnici koji su već izveštavali prema NFRD, a njihovi izveštaji su objavljeni u 2025. godini za prethodnu poslovnu godinu. Za poslovnu 2025. godinu obaveza se širi i na ostale velike preduzetnike koji do tada nisu bili obveznici NFRD, a od 2026. godine obuhvata mala i srednja preduzeća sa ograničenom odgovornošću, male kreditne institucije i osiguravajuća društva (Ministarstvo finansija Republike Hrvatske, 2024).

Odredbe Direktive CSRD i ESRS standarda naišle su na značajan otpor zbog povećanja birokratije i opterećenja za kompanije (Durand, 2025). Evropska unija se tome prilagodila usvajanjem Omnibus I direktive (Direktiva EU 2026/470). “Službeni list EU” je objavio Direktivu EU 2026/470 26. februara 2026. godine, a stupila je na snagu 18. marta 2026. Ona je deo programa za pojednostavljenje pravila i smanjenje birokratskog opterećenja kompanija. Njome se sužava krug obveznika CSRD. Prethodno je CSRD obuhvatala sve velike preduzetnike koji su ispunjavali dva od tri kriterijuma: broj zaposlenih, prihod ili imovinu. Sada se uvodi kumulativni uslov: samo kompanije sa više od 1.000 zaposlenih i neto

prihodom iznad 450 miliona evra moraju da izveštavaju o održivosti. Mala i srednja preduzeća koja su kotirana na berzi izuzeta su od obaveze. To predstavlja veliki zaokret u odnosu na prvobitni plan (Accountancy Europe, 2026; Veće Evropske unije, 2025).

Omnibus I direktiva donosi zaštitne odredbe za kompanije u lancu vrednosti: preduzetnici sa manje od 1.000 zaposlenih ne smeju biti primorani da daju informacije izvan okvira dobrovoljnih standarda izveštavanja. Cilj je da se spreči opterećenje manjih poslovnih partnera zahtevima velikih obveznika (Linklaters, 2026). Direktiva takođe ukida obavezu usvajanja plana klimatske tranzicije. Obaveza usvajanja takvog plana proističe iz Direktive o korporativnoj dubinskoj analizi za održivo poslovanje. Međutim, Direktiva i dalje zadržava obavezu objavljivanja plana klimatske tranzicije u okviru Direktive o korporativnom izveštavanju o održivosti, pod uslovom da kompanija ima takav plan.

Omnibus paket uveo je mehanizam „zaustavljanja sata” (engl. *stop-the-clock*, Direktiva EU 2025/794). Taj mehanizam odlaže rokove za primenu CSRD za obveznike drugog i trećeg talasa – velike preduzetnike koji nisu bili obveznici NFRD i listirana mala i srednja preduzeća. Hrvatska je ovaj mehanizam prenela u nacionalno zakonodavstvo kroz Zakon o izmenama i dopunama Zakona o računovodstvu. Zakon je objavljen u „Narodnim novinama” br. 151/25 od 15. decembra 2025. godine.

Za Republiku Hrvatsku Omnibus I direktiva donosi više efekata. S jedne strane, Omnibus I direktiva sužava krug obveznika. To znači da preduzetnici koji su se pripremali za obavezno izveštavanje više neće biti pod tom obavezom, što smanjuje administrativno opterećenje domaće privrede. S druge strane, Omnibus I direktiva može usporiti razvoj kulture izveštavanja o održivosti u srednjim i velikim preduzećima. To je posebno važno jer Hrvatska teži postizanju zelene tranzicije u okviru Evropskog Zelenog plana. Omnibus I direktiva zahteva transpoziciju u nacionalno pravo do 26. jula 2028. godine. Hrvatska će ponovo morati da prilagodi zakonodavstvo novim evropskim zahtevima.

Iako je Omnibus doneo administrativno rasterećenje kompanija, izražene su kritike da je u suprotnosti sa osnovama teorije legitimnosti i teorije stejkholdera, da ugrožava ciljeve Zelenog plana EU, narušava kredibilitet Evropske komisije i smanjuje podsticaje za kompanije da idu iznad minimalnih pragova usklađenosti (Velte, 2026).

Iz svega navedenog, vidljivo je da se zakonski okvir kontinuirano menja i prolazi kroz razvojnu fazu, što podrazumeva stalno praćenje novih odredbi i prilagođavanje kompanija.

Odrednice zakonske regulative u Republici Srbiji

Rastuća zabrinutost stejkholdera za očuvanje životne sredine i socijalna pitanja stvara pritisak na kompanije da povećaju svoju odgovornost prema okruženju i unaprede kvalitet izveštavanja o održivosti (Sekerez, 2016). Iako su određene zemlje već napravile značajan napredak ka zelenoj budućnosti i,

generalno, održivosti, Republika Srbija je još uvek na samom početku (KPMG, 2024). Uprkos svetskim trendovima, stopa izveštavanja u Republici Srbiji je i dalje na niskom nivou, ali isto tako, primetan je i jaz između teorije i prakse izveštavanja o održivosti (Jovanović & Todorović, 2025).

Evropska unija (EU) je svoju posvećenost zelenoj ekonomiji i pravednijem društvu sprovela kroz usvajanje brojnih propisa koji, između ostalog, uređuju i izveštavanje o održivosti. Na taj način EU se svrstala među vodeće aktere, na globalnom nivou, u uspostavljanju obavezujuće regulative u navedenoj oblasti. Iskorak je predstavljala Direktiva o nefinansijskom izveštavanju koja je transponovana u nacionalna zakonodavstva zemalja članica EU do kraja 2016. godine, dok je Republika Srbija tek 2019. godine u svoje zakonodavstvo unela obavezu nefinansijskog izveštavanja. Međutim, tada je EU već uočila slabosti i propuste donete regulative (Malinić & Vučković Milutinović, 2025).

Evropska komisija je u aprilu 2021. godine objavila predlog nove direktive za nefinansijsko izveštavanje, tj. Direktive o izveštavanju o korporativnoj održivosti (Milenović et al., 2025), po kojoj su kompanije dužne da izveštavaju koristeći koncept dvostruke materijalnosti i primenjujući Evropske standarde izveštavanja o održivosti (Privredna komora Srbije, GIZ, 2023). S obzirom na to da Srbija još uvek nije članica EU, kompanije iz Srbije koje posluju na EU tržištima u svetlu Direktive CSRD posmatraju se kao „kompanije iz trećih zemalja“. Kompanije koje posluju u Srbiji, a deo su EU kompanija koje imaju obavezu izveštavanja prema Direktivi CSRD moraće da prikupljaju i dostavljaju neophodne informacije definisane ESRS standardima. Imajući u vidu činjenicu da prema ESRS standardima kompanije u nefinansijske izveštaje moraju uključiti i informacije iz lanca snabdevanja, srpske kompanije koje su deo lanaca snabdevanja velikih evropskih kompanija mogu očekivati zahteve za dostavljanjem odgovarajućih nefinansijskih podataka (Privredna komora Srbije, GIZ, 2023). Efekti preliivanja zahteva sa evropskih kompanija na kompanije u Srbiji, preko lanca vrednosti ne mogu se izbeći, tako da je neophodno ojačati kapacitete srpskih kompanija kako bi na adekvatan način odgovorile na povećane zahteve (Malinić & Vučković Milutinović, 2025).

Ministarstvo finansija je 2025. godine izdalo objašnjenje u vezi sa Smernicama za nefinansijsko izveštavanje u Srbiji. Smernice za nefinansijsko izveštavanje u Srbiji predstavljaju značajan korak u jačanju transparentnosti i korporativne odgovornosti u srpskoj privredi. Smernice nemaju obavezujući karakter. Njihova osnovna svrha je da posluže kao praktičan i fleksibilan instrument koji pomaže kompanijama da unaprede kvalitet, jasnoću i relevantnost svojih obelodanjivanja, kao i da se pripreme za postepeno usklađivanje Republike Srbije sa Direktivom CSRD i ESRS standardima. Smernice su od posebnog značaja imajući u vidu da Vlada Republike Srbije nastoji da do kraja 2026. godine uskladi nacionalno zakonodavstvo sa Direktivom CSRD i povezanim propisima o održivosti. Shodno tome, ove Smernice predstavljaju polazni referentni okvir za trenutno dobrovoljni sistem izveštavanja, koji će uskoro postati obavezan u pravnom sistemu Republike Srbije. Smernice se, pre svega, zasnivaju na ESRS

standardima i Dobrovoljnim standardima za izveštavanje o održivosti za mala i srednja preduzeća. Pored toga, smernice integrišu i važne elemente sektorskih SASB standarda (koji su sada deo IFRS standarda za izveštavanje o održivosti). Smernice su usklađene i sa drugim ključnim standardima za izveštavanje o održivosti, uključujući i GRI standarde (Ministarstvo finansija Republike Srbije, 2025).

Istraživanje sprovedeno od strane KPMG (2024) ukazuje na to da su u Republici Srbiji dva najzastupljenija standarda za izveštavanje o održivosti Standardi Globalne inicijative za izveštavanje (*Global Reporting Initiative - GRI*) i Standardi Međunarodnog odbora za standarde održivosti (*Sustainability Accounting Standards Board - SASB*). GRI standardi predstavljaju jako dobru osnovu za kompanije koje tek kreću da se bave nefinansijskim izveštavanjem s obzirom na to da se svi ostali standardi nefinansijskog izveštavanja koji se tek razvijaju baziraju na GRI standardima. SASB standardi predstavljaju dobru polaznu tačku za proveru materijalnih tema u industrijama u kojima kompanije posluju, a koje se mogu dalje produbljivati na bazi ocena materijalnosti. Ukoliko kompanije tek uspostavljaju nefinansijsko izveštavanje korisno je da najpre sagledaju SASB potencijalne materijalne teme, a da potom korišćenjem GRI standarda odrade detaljnu ocenu materijalnih tema za kompaniju (Privredna komora Srbije, GIZ, 2023).

Iako Republika Srbija nije članica Evropske unije, njeno zakonodavstvo se postepeno prilagođava evropskim standardima i pravilima u oblasti održivog razvoja. Temelj pravnog uređenja zaštite životne sredine u Republici Srbiji čini Zakon o zaštiti životne sredine iz 2004. godine, koji predstavlja osnovu za razvoj savremene ekološke politike i važan korak ka usklađivanju sa pravnim tekovinama EU. Dalji napredak ostvaren je donošenjem Zakona o klimatskim promenama 2021. godine, kojim je uspostavljen sveobuhvatan okvir za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte, kao i za prilagođavanje klimatskim promenama. Iste godine, u aprilu, Ministarstvo rudarstva i energetike izmenilo je Zakon o energetici, uvodeći obavezu izrade Integrisanog nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Srbije za period do 2030. godine, uz dugoročnu perspektivu do 2050. godine (Martin, 2025). Pitanja koja se tiču otpada u Republici Srbiji regulisana su Zakonom o upravljanju otpadom (Zakon o upravljanju otpadom, 2025).

Sa ciljem uspostavljanja čistije proizvodnje, jačanja konkurentnosti domaće privrede i unapređenja kvaliteta životne sredine, Ministarstvo finansija Republike Srbije je 2025. godine pokrenulo javnu raspravu o dva značajna zakonska predloga: Nacrtu zakona o porezu na emisije gasova sa efektom staklene bašte i Nacrtu zakona o porezu na uvoz ugljenično intenzivnih proizvoda. Zakon o oporezivanju uvoza ugljenično intenzivnih proizvoda usmeren je na smanjenje industrijskih emisija gasova sa efektom staklene bašte, uz istovremeno usklađivanje Republike Srbije sa klimatskim politikama EU. Ovim zakonom predviđa se uvođenje poreza na proizvode čija proizvodnja podrazumeva visoke emisije CO₂, kao što su čelik, cement, aluminijum i đubriva. S druge strane, Zakon o porezu na emisije gasova sa efektom staklene bašte ima za cilj smanjenje ukupnih emisija na nivou države, ali i

dodatno usklađivanje sa evropskim klimatskim okvirom, uz podsticanje procesa zelene tranzicije (Martin, 2025).

Član 37 Zakona o računovodstvu Republike Srbije reguliše nefinansijsko izveštavanje i ukazuje na to da su obveznici nefinansijskog izveštavanja velika pravna lica koja su društva od javnog interesa i koja na datum bilansa prelaze kriterijum prosečnog broja od 500 zaposlenih tokom poslovne godine. Pravno lice koje je zavisno pravno lice nije obveznik nefinansijskog izveštavanja ako su to pravno lice, uključujući i njegova zavisna pravna lica, uključeni u konsolidovani godišnji izveštaj o poslovanju. Zakonom o računovodstvu je propisano i to da kompanije u godišnji izveštaj o poslovanju uključuju nefinansijski izveštaj koji sadrži informacije neophodne za razumevanje razvoja, poslovnih rezultata i položaja pravnog lica, kao i rezultata njegovih aktivnosti koje se odnose minimum na zaštitu životne sredine, socijalna i kadrovska pitanja, poštovanje ljudskih prava, borbu protiv korupcije i pitanja u vezi sa podmićivanjem, uključujući (Zakon o računovodstvu, 2019):

- kratak opis poslovnog modela pravnog lica,
- opis politika pravnog lica u vezi sa tim pitanjima, uključujući postupke osnovne analize koja se sprovodi,
- rezultate tih mera,
- osnovne rizike povezane sa tim pitanjima koji se odnose na poslovanje pravnog lica, uključujući, kad je to relevantno i nužno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzrokovati negativne rezultate na tim područjima, kao i način na koji pravno lice upravlja tim rizicima i
- nefinansijske ključne pokazatelje uspešnosti važne za određeno poslovanje.

Članom 38 Zakona o računovodstvu Republike Srbije reguliše se konsolidovano nefinansijsko izveštavanje. Obveznik konsolidovanog nefinansijskog izveštavanja je matično pravno lice u grupi koja je klasifikovana kao velika i koja na datum bilansa na konsolidovanoj osnovi prelazi kriterijum prosečnog broja od 500 zaposlenih tokom poslovne godine. Pravno lice iz ovog člana u konsolidovani godišnji izveštaj o poslovanju uključuje konsolidovani nefinansijski izveštaj (Zakon o računovodstvu, 2019). Međutim, matično pravno lice koje je ujedno i zavisno pravno lice nije obveznik konsolidovanog nefinansijskog izveštavanja ukoliko su dato matično pravno lice i njegova zavisna pravna lica deo konsolidovanog godišnjeg izveštaja o poslovanju. Sadržaj konsolidovanog nefinansijskog izveštaja se ne razlikuje od već opisanog sadržaja nefinansijskog izveštaja. Zapravo, većina stavova iz Člana 37 se poklapa sa stavovima iz Člana 38. Ključna razlika se odnosi na obveznike nefinansijskog i konsolidovanog nefinansijskog izveštavanja (Centar za savremene politike, 2021).

Važno je istaći da kompanije u Srbiji mogu biti suočene sa višestrukim spoljnim zahtevima u vezi sa izveštavanjem o održivosti. Kako navode Malinić i Vučković Milutinović (2025) kompanije koje podležu obavezi nefinansijskog izveštavanja na osnovu svoje veličine (više od 500 zaposlenih), a istovremeno su evidentirane u registru izvora zagađenja, dužne su da pripremaju nefinansijske

izveštaje u okviru godišnjih izveštaja. Istovremeno, one su obavezne da, putem propisanih obrazaca, dostavljaju različite nefinansijske podatke Agenciji za zaštitu životne sredine, odnosno nadležnim organima lokalne samouprave.

Na kraju ovog dela rada, može se konstatovati da usklađivanje Republike Srbije, kao zemlje koja je kandidat za članstvo u EU, sa odredbama Direktive CSRD predstavlja značajan izazov, ali istovremeno i nužan korak u procesu regulatornog prilagođavanja. Mnoge kompanije u Srbiji i dalje se suočavaju sa ograničenim kapacitetima za izveštavanje, kao i nedostatkom stručnog znanja u ovoj oblasti. Uprkos navedenim poteškoćama, Srbija pokazuje potencijal za razvoj sistema izveštavanja o održivosti, pre svega kroz postepeno usklađivanje sa standardima EU. U cilju daljeg napretka, neophodno je jačanje domaćeg regulatornog okvira, unapređenje institucionalnih kapaciteta, kao i podizanje svesti privrednih subjekata o značaju integrisanja održivog izveštavanja u svakodnevno poslovanje (Martin, 2025).

Komparacija izveštavanja o održivosti između Republike Hrvatske i Republike Srbije

Na osnovu prethodnog istraživanja, sastavljena je matrica glavnih odrednica izveštavanja o održivosti na primeru Republike Hrvatske i Republike Srbije.

Tabela 1: Matrica glavnih odrednica izveštavanja o održivosti

Kriterijum	Hrvatska (EU članica)	Srbija (kandidat za članstvo u EU)
Pravni status	Punopravna članica EU od 2013.	Kandidat za članstvo u EU od 2012.
Primenjivi okvir	CSRD (Direktiva 2022/2464/EU) + ESRS+ Direktiva (EU) 2026/470	Nacionalni okvir + usklađivanje sa EU (približavanje Direktivi CSRD)
Transponiranje CSRD	Zakon o računovodstvu 2024.	Zakon o računovodstvu (u toku usklađivanje sa CSRD) Smernice za nefinansijsko izveštavanje (u skladu sa ESRS)
Počeci obaveznog izveštavanja	FY 2024 (objava 2025.)	Obaveza izveštavanja za velika pravna lica – FY 2021 (objava 2022)
Metodologija materijalnosti	Dvostruka materijalnost (engl. double materiality)	Preporuka za dvostruku materijalnost

Kriterijum	Hrvatska (EU članica)	Srbija (kandidat za članstvo u EU)
Standardi izveštavanja	ESRS (12 cross-cutting + tematskih standarda)	Srpske kompanije koje su deo EU kompanija: ESRS Najzastupljeniji standardi: GRI i SASB
Obveza revizije	Obvezno ograničeno uveravanje ovlašćenog revizora	Revizija nije obavezna Potvrda za pravna lica na koja se odnosi član 37 Zakona o računovodstvu
Digitalni format	XBRL/iXBRL – Evropska jedinstvena pristupna tačka (ESAP)	Ne postoji
Sankcije za nesukladnost	Prekršajne i upravne sankcije (Zakon o računovodstvu)	Sankcije u skladu sa Zakonom o računovodstvu
Uloga regulatora	HANFA + Ministarstvo finansija	Ministarstvo finansija
Usklađenost s EU Green Dealom	Integrisana u nacionalno zakonodavstvo	Usklađivanje u toku

Izvor: autori

Kao što je i vidljivo iz priloženog, najveća razlika između ove dve zemlje je što se u Hrvatskoj primenjuje obvezni standardizovani model, dok se u Srbiji radi o dobrovoljno utemeljenom modelu. U Srbiji se obveznost izveštavanja o održivosti vezuje samo za velika pravna lica koja su društva od javnog interesa i koja na datum bilansa prelaze kriterijum prosečnog broja od 500 zaposlenih tokom poslovne godine. Standardizovani model Hrvatske utemeljen je na odrednicama Direktive, te ESRS standardima dok Srbija, u suprotnosti s tim, nema propisane standarde ni format izveštaja. Izuzetak postoji kod kompanija koje posluju u Srbiji, a deo su EU kompanija koje imaju obavezu izveštavanja prema Direktivi CSRD. Navedene kompanije u obavezi su da prikupljaju i dostavljaju neophodne informacije definisane ESRS standardima.

Ova razlika ima značajne posledice: dok se izveštaji hrvatskih kompanija mogu upoređivati sa onima na nivou Evropske unije, a u budućnosti i putem ESAP platforme, srpski nefinansijski izveštaji gotovo da nisu uporedivi zbog različitih metodologija i standarda koji su prepušteni dobrovoljnom izboru i primeni.

Najveća novina na nivou EU jeste uvođenje dvostruke materijalnosti koju kompanije u Hrvatskoj moraju redovno da procenjuju. To je proces koji predstavlja izazov za kompanije zbog svoje kompleksnosti, ali rezultira sveobuhvatnijim prikazom uticaja kompanija. Smatra se znatno relevantnijim procesom u poređenju sa jednostrukom materijalnošću koja se primenjuje u Srbiji. Ipak, važno je napomenuti da je Privredna komora Srbije 2025. godine razvila Vodič za procenu

dvostruke materijalnosti, namenjen svim kompanijama koje su na putu uspostavljanja održivih poslovnih praksi, kao i onima koje planiraju ili su u obavezi da sprovedu procenu dvostruke materijalnosti.

Za razliku od NFRD, CSRD je propisala i obavezu eksterne verifikacije izveštaja o održivosti, koji sada moraju proći kroz postupak ograničenog uveravanja od strane ovlašćenog revizora koji mora biti sertifikovan za pružanje revizorskih usluga. U Srbiji ne postoji zakonska obaveza provere izveštaja, što znači da se interesne grupe moraju oslanjati na poverenje u kompaniju, da je tačnost objavljenih informacija na visokom nivou. Ovakva situacija dovodi u pitanje pouzdanost izveštaja srpskih kompanija.

Kompanije u Hrvatskoj obavezne su prema CSRD da objavljuju svoje izveštaje u standardizovanom digitalnom formatu (XBRL/iXBRL), koji omogućava automatsku mašinsku obradu i uporedivost objavljenih informacija putem Evropske jedinstvene pristupne tačke (ESAP). Na taj način omogućena je laka dostupnost podataka svim interesnim grupama. Takve odredbe nisu na snazi u Srbiji, budući da se izveštaji objavljuju u formatu koji odabere svaka pojedinačna kompanija, što otežava sistemsku analizu i poređenje tih informacija.

Diskusija

Izrađena komparativna analiza potvrđuje osnovnu pretpostavku ovog rada: postoji značajna razlika u regulaciji, metodologiji i institucijama između sistema izveštavanja o održivosti u Hrvatskoj u odnosu na Srbiju. Ovo jasno odražava njihove različite pozicije u odnosu na pravni okvir Evropske unije. Hrvatska, usvajanjem CSRD, ulazi u novo razdoblje korporativne transparentnosti u kojem su informacije o održivosti standardizovane, revidirane i digitalno dostupne na nivou celog unutrašnjeg tržišta Evropske unije. Srbija je takođe ostvarila napredak implementacijom obaveze nefinansijskog izveštavanja 2021. godine. Međutim, uprkos tome, ostaje na znatno nižem nivou regulatorne strogosti i standardizacije. Za Srbiju, proces pridruživanja Evropskoj uniji neizbežno podrazumeva preuzimanje celokupnog EU pravnog okvira u oblasti korporativnog izveštavanja, što obuhvata CSRD i ESRS. S obzirom na dugotrajan pregovarački proces i visoke institucionalne i organizacione zahteve CSRD, Srbiji se preporučuje proaktivan pristup. Ovaj pristup uključuje: dobrovoljno prihvatanje ESRS metodologije od strane vodećih kompanija kao pripremu za buduće obaveze, jačanje kapaciteta Komisije za računovodstvo u okviru ESG i saradnja s regulatornim institucijama Hrvatske kao pionirima u regiji koji su implementirali CSRD.

Važno je istaći da Omnibus paket predviđen za februar 2025. godine donosi novu dimenziju u analizu: predlog o ograničavanju obaveze CSRD na kompanije sa više od 1.000 zaposlenih mogao bi da smanji broj obveznika u EU (uključujući Hrvatsku) za približno 80%, dok bi odlaganje od dve godine za primenu pravila koja se odnose na drugi i treći talas obveznika, takođe imalo značajan uticaj i promenilo bi dinamiku u kratkom roku. Iako su ove promene prisutne, osnovna

razlika između obaveznog modela EU i dobrovoljnog modela u Srbiji ostaje nepromenjena i predstavlja ključni deo ove komparativne analize.

Zaključak

Izveštavanje o održivosti je prošlo značajnu transformaciju od dobrovoljne prakse do strogo regulisanog i standardizovanog procesa, pri čemu Evropska unija ima ključnu ulogu u tom procesu. Samim tim, osnovni cilj ovog istraživanja bio je sistematski uporediti regulatorne okvire, institucionalne kapacitete, metodološke pristupe i prakse izveštavanja o održivosti u Republici Hrvatskoj, zemlji koja je punopravna članica Evropske unije, i Republici Srbiji, zemlji koja je kandidat za članstvo. Analiza je ukazala na postojanje razlika između Hrvatske i Srbije koje se jasno ogledaju u nivou regulatorne razvijenosti, institucionalnih kapaciteta i praktične primene. Hrvatska, kao članica EU, već primenjuje obavezan, detaljan i uporediv sistem izveštavanja, dok Srbija i dalje funkcioniše u fleksibilnijem okviru sa ograničenom standardizacijom i potencijalno nižim nivoom pouzdanosti podataka. Ipak, kroz proces evropskih integracija i rastuće pritiske iz međunarodnog okruženja, Srbija postepeno unapređuje svoj regulatorni i institucionalni okvir i usklađuje ga sa okvirom Evropske unije.

Rad ima određene teorijske i praktične implikacije. Rad doprinosi teorijskom razumevanju izveštavanja o održivosti kroz integraciju perspektiva teorije legitimnosti, teorije stejkholdera i institucionalnog izomorfizma. Poseban teorijski doprinos ogleda se u komparativnoj analizi dve zemlje sa različitim institucionalnim statusom, koja popunjava istraživački gap s obzirom na to da postoji ograničen broj radova koji se bave direktnim poređenjem Hrvatske i Srbije u ovom kontekstu. Istovremeno, nova saznanja imaju i značajne praktične implikacije, jer mogu pomoći kompanijama koje su u procesu prilagođavanja da se adekvatnije pripreme za buduće regulatorne zahteve i unaprede svoje kapacitete za izveštavanje o održivosti u skladu sa CSRD i ESRS. Rezultati istraživanja imaju implikacije i na regulatore ukazujući im na potrebu za ubrzanim razvojem regulatornog i institucionalnog okvira, uključujući standardizaciju izveštavanja, uvođenje obavezne verifikacije i razvoj digitalne infrastrukture, čime bi se omogućila veća uporedivost i pouzdanost podataka.

Jedno od ključnih ograničenja ovog rada odnosi se na njegovu metodološku zasnovanost na analizi regulatornih okvira i sekundarnih izvora, bez uključivanja empirijskog istraživanja na nivou kompanija, što ograničava uvid u stvarnu primenu i kvalitet izveštavanja o održivosti u praksi, kao i u konkretne izazove sa kojima se kompanije suočavaju. Ipak, ovakav pristup predstavlja dobru osnovu i polaznu tačku za buduća empirijska istraživanja koja bi mogla meriti stvarni kvalitet objavljenih izveštaja o održivosti, nakon što regulativa stupi na snagu u punom opsegu.

Reference

- Accountancy Europe (2026). *Omnibus explained: key changes to the CSRD and CSDDD*. Preuzeto sa: <https://accountancyeurope.eu/publications/omnibus-explained-key-changes-to-the-csrd-and-csddd/> (14.04.2026).
- Akhter, F., Hossain, M. R., Elrehail, H., Rehman, S. U., & Almansour, B. (2023). Environmental disclosures and corporate attributes, from the lens of legitimacy theory: a longitudinal analysis on a developing country. *European Journal of Management and Business Economics*, 32(3), 342-369.
- Centar za savremene politike (2021). *Izveštavanje o održivosti 50 najvećih kompanija u Srbiji*. Preuzeto sa: <https://centarsavremenepolitike.rs/wp-content/uploads/2020/07/Analiza-istraz%CC%8Civanja-o-izves%CC%8Ctavanju-o-odrz%CC%8Civosti-50-najvec%CC%81ih-kompanija-u-Srbiji-2.pdf> (09.04.2026).
- Dowling, J., & Pfeffer, J. (1975). Organizational Legitimacy: Social Values and Organizational Behavior. *Pacific Sociological Review*, 18(1), 122-136.
- Durand, P. (2025). *From consensus to contention: The political reversal of the CSRD and its implications for European sustainability governance*. Preuzeto sa: <https://iep.unibocconi.eu/sites/default/files/media/attach/DURAND%20From%20Consensus%20to%20Contention%20The%20Political%20Reversal%20of%20the%20CSRD%20and%20Its%20Implications%20for%20European%20Sustainability%20Governance.pdf> (14.04.2026).
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone Publishing Limited.
- European Parliament, Council of the European Union (2014). *Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups*. [EU Directive 2014/95/EU]. Preuzeto sa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095> (13.04.2026).
- Evropska komisija (2014). Direktiva 2014/95/EU Evropskog parlamenta i Veća od 22. oktobra 2014. o izmeni Direktive 2013/34/EU u pogledu objavljivanja nefinansijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih preduzeća i grupa. *Službeni list Evropske unije*, L 330, 1-9.
- Evropska komisija (2022). Direktiva 2022/2464/EU Evropskog parlamenta i Veća od 14. decembra 2022. o izmeni Uredbe (EU) br. 537/2014 i direktiva 2004/109/EZ, 2006/43/EZ i 2013/34/EU u pogledu izveštavanja preduzeća o održivosti. *Službeni list Evropske unije*, L 322, 15-80.
- Evropska komisija (2023). Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/2772 od 31. jula 2023. o dopuni Direktive 2013/34/EU u pogledu standarda izveštavanja o održivosti (ESRS). *Službeni list Evropske unije*, L 2023/2772.
- Evropska komisija (2025). *Direktiva (EU) 2025/794 Evropskog parlamenta i Veća od 14. aprila 2025. o izmeni direktiva (EU) 2022/2464 i (EU) 2024/1760 u pogledu datuma od kojih države članice moraju primenjivati određene zahteve*

- za korporativno izveštavanje o održivosti i dubinsku analizu za održivo poslovanje (tzv. 'stop-the-clock' direktiva). Preuzeto sa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32025L0794&qid=1774185235698> (15.04.2026).
- Evropska komisija (2026). Direktiva (EU) 2026/470 Evropskog parlamenta i Veća od 26. februara 2026. o izmeni Direktive (EU) 2022/2464 (CSRD) i Direktive (EU) 2024/1760 (CSDDD) — Omnibus I direktiva. *Službeni list Europske unije*.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Pitman: Indiana University.
- Global Reporting Initiative (n.d.). *Timeline of GRI's history*. Preuzeto sa: <https://www.globalreporting.org/about-gri/who-we-are/timeline-of-gris-history/> (09.04.2026).
- Gray, R. (2010). Is accounting for sustainability actually accounting for sustainability and how would we know? An exploration of narratives of organisations and the planet. *Accounting, Organizations and Society*, 35(1), 47-62.
- Gray, R., Kouhy, R., & Lavers, S. (1995). Corporate social and environmental reporting: a review of the literature and a longitudinal study of UK disclosure. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 8(2), 47-77.
- Guthrie, J., & Parker, L. D. (1989). Corporate social reporting: a rebuttal of legitimacy theory. *Accounting and Business Research*, 19(76), 343-352.
- Hao, N. S., Dragomir, V. D., & Radu, O. M. (2023). Effects on corporate stakeholders and limitations of the implementation of the Non-Financial Reporting Directive (2014/95/EU). *Accounting and Management Information Systems*, 22(4), 609-632.
- Herremans, I. M., Nazari, J. A., & Mahmoudian, F. (2016). Stakeholder relationships, engagement, and sustainability reporting. *Journal of Business Ethics*, 138(3), 417-435.
- IFRS Foundation (2023). *IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information and IFRS S2 Climate-related Disclosures*. IFRS Foundation.
- IIRC (2013). *The International IR Framework*. International Integrated Reporting Council.
- Jovanović, D., & Todorović, M. (2025). Ključne determinante izveštavanja o održivosti. U: Bogićević, J., Jovanović, D., Vučković Milutinović, S. i Poljašević, J. (ur.), *Računovodstvena znanja kao činilac ekonomskog i društvenog napretka* (str. 51-68). Kragujevac: Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.
- KPMG (2024). *Globalni ciljevi, lokalni rezultati*. Preuzeto sa: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/rs/pdf/2024/10/Analiza-ESG-izvestaja-u-Srbiji.pdf.coredownload.inline.pdf> (12.04.2026).
- Larrinaga, C., & Bebbington, J. (2021). The pre-history of sustainability reporting: a constructivist reading. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34(9), 162-181.

- Linklaters (2026). *EU Omnibus I: CSRD and CS3D amendments finalised: what do you need to know?*. Preuzeto sa: <https://sustainablefutures.linklaters.com/post/102ly34/eu-omnibus-i-csrd-and-cs3d-amendments-finalised-what-do-you-need-to-know> (15.04.2026).
- Malinić, D., & Vučković Milutinović, S. (2025). Regulatorno okruženje izveštavanja o održivosti u Republici Srbiji: Multidimenzionalna perspektiva. U: Bogićević, J., Jovanović, D., Vučković Milutinović, S. i Poljašević, J. (ur.), *Računovodstvena znanja kao činilac ekonomskog i društvenog napretka* (str. 3-24). Kragujevac: Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.
- Martin, V. (2025). Izveštavanje o održivosti: Studija slučaja odabranih kompanija u Republici Srbiji. *Bankarstvo*, 54(3), 87-122.
- Ministarstvo finansija Republike Hrvatske (2024). *Izveštavanje o održivosti preduzetnika*. Preuzeto sa: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/bankarstvo-racunovodstvo-i-revizija-111/izvjestavanje-o-odrzivosti/izvjestavanje-o-odrzivosti-poduzetnika/3649> (15.04.2026).
- Ministarstvo finansija Republike Srbije (2025). *Smernice za nefinansijsko izveštavanje u Republici Srbiji*. Preuzeto sa: https://www.mfin.gov.rs/upload/media/kQoEF9_691ed576a394b.pdf (10.04.2026).
- Privredna Komora Srbije, GIZ (2023). *Nefinansijsko izveštavanje u EU taksonomiji - Vodič za privredu i banke*. Preuzeto sa: <https://circulareconomy-serbia.com/sites/default/files/2023-08/GIZ%20-%20Vodic%C2%8D%20za%20nefinansijsko%20izvestavanje%20i%20EU%20taksonomiju%20za%20privredu%20i%20banke.pdf> (05.04.2026).
- Sekerez, V. (2016). Regulatorni okvir i kvalitet izveštavanja o održivom razvoju. *Ekonomске ideje i praksa*, 20, 53-68.
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571-610.
- UN Global Compact (n.d.). *The Ten Principles of the UN Global Compact*. Preuzeto sa: <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles> (05.04.2026).
- United Nations (1992). *Agenda 21: Programme of Action for Sustainable Development*. United Nations Conference on Environment and Development. United Nations.
- Veće Evropske unije (2025). *Council and Parliament strike a deal to simplify sustainability reporting and due diligence requirements and boost EU competitiveness*. Preuzeto sa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/09/council-and-parliament-strike-a-deal-to-simplify-sustainability-reporting-and-due-diligence-requirements-and-boost-eu-competitiveness/> (15.04.2026).
- Velte, P. (2026). Sustainability reporting regulations at the crossroads. A critical note on the EU Omnibus. *Critical Perspectives on International Business*, 1-23.
- Zakon o izmenama i dopunama Zakona o računovodstvu (2025). *Narodne novine*, br. 151/25.

Zakon o računovodstvu (2019). *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 73/2019 i 44/2021 – dr. zakon.

Zakon o računovodstvu (2024). *Narodne novine*, br. 85/24. i 145/24.

Zakon o reviziji (izmene i dopune) (2024). *Narodne novine*, br. 27/24., 85/24. i 145/24.

Zakon o tržištu kapitala (izmene i dopune) (2024). *Narodne novine*, br. 65/18., 17/20., 83/21., 151/22. i 85/24.

Zakon o upravljanju otpadom (2025). *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 109/2025.

SUSTAINABILITY REPORTING IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN UNION: A PERSPECTIVE OF A MEMBER STATE AND A CANDIDATE COUNTRY

Abstract: A combination of increasing demands by various stakeholder groups for companies to increase their transparency, and an increasingly acknowledged understanding that financial data alone are insufficient to provide a complete picture of a company's overall performance, has generated strong momentum toward the rapid growth of sustainability reporting as an integral part of modern corporate reporting systems. Regulatory frameworks have played a leading role in establishing and enhancing the quality of reported data in the context of sustainability reporting; specifically, the EU plays a central role in promoting unified standards of reporting across all Member States. This paper addresses sustainability reporting within the EU as viewed through the lenses of both the Republic of Croatia (Member State), and the Republic of Serbia (Candidate Country). The primary objective of this study was to systematically compare the existing regulatory frameworks, institutional capabilities, methodology used, and sustainability reporting practices between these two countries, with specific focus placed on the requirements of the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) and the European Sustainability Reporting Standards (ESRS), as a normative reference framework. The study employed a comparative legal-institutional approach using secondary sources. The results of the study clearly demonstrate that there exists a considerable disparity between the mandated, standardized, and heavily regulated rules established in accordance with CSRD/ESRS norms in Croatia and the relatively unstructured, less formalized system currently in place in Serbia. Specifically, it appears that the former is characterized by significantly higher levels of comparability, reliability, and transparency relative to the latter. However, it is equally apparent that there remains a pressing requirement for further alignment of the regulatory environment within Serbia with those existing in other Member States of the EU.

Keywords: sustainability, NFRD, CSRD, ESRS, Accounting Act